

ο φιλελευθερός, 8.3.1993

ΘΕΑΤΡΟ - ΑΠΟΦΕΙΣ

«Η τραγωδία της Δούκισσας του Μάλφι» του Τζων Ουέμπστερ από το Θέατρο Ενα

Μετάφραση: Τάσος Ρούσος.

Σκηνοθεσία - Διεύθυνση: Σταύρος Τσακίρης.

Σκηνοθεσία - κοστούμια: Αγγελος Αγγελής.

Φωτισμός: Αντρέας Χριστοδουλίδης.

Βοηθός σκηνοθέτη: Χριστίνα Θεοδότου.

Παίζουν: Αχιλλέας Γραμतिकόπουλος, Ξένιος Ξενοφάντος, Κώστας Καζάκας, Κίμων Αποστολόπουλος, Αχιλλέας Καζαντζίδης, Ελλη Κυριακίδου, Ιωάννα Σιαφκάλη, Βίκη Καμπούρη.

Η σκηνοθεσία της «Δούκισσας του Μάλφι» είναι το τρίτο δείγμα δημιουργικής δουλειάς του Σταύρου Τσακίρη μετά από τα δυο άλλα που είχαμε δει την περασμένη σαιζόν - τη διασκευή της «Κάρμεν» για το δραματικό θέατρο και τη σκηνοθεσία του έργου της Μ. Αβρααμίδου στο Ενα.

Τα χαρακτηριστικά σημεία της καλλιτεχνικής προσωπικότητας του Τσακίρη, που διακρίνονται με βάση τα τρία αυτά δείγματα, είναι τα εξής: ο ακράτητος εξπρεσιονισμός στη μορφοπλαστική, η απόλυτη σοβαρότητα, η ασυμβίβαστη άρνηση του χιούμορ στην προσέγγιση του υλικού. Η έμμονη σοβαρότητα και η συνεχής αναζήτηση του τραγικού στοιχείου συνήθως σημαδεύουν το βαμμένο με την τραγικότητα της μοναξιάς και της απειρίας ρομαντισμό της πρώτης νιότης στην εξέλιξη της δημιουργικής προσωπικότητας των καλλιτεχνών. Ο Σταύρος Τσακίρης όμως «μονιμοποίησε» αυτό το στάδιο της εξέλιξης και το μετέτρεψε σε καλλιτεχνική του μέθοδο. Ίσως γι' αυτό προσωπικά ένιωσα ότι μεταξύ των αισθητικών μας αντιλήψεων υπάρχει διάσταση αγεφύρωτη όπως το χάσμα γενεών. Δυσκολεύτηκα να δεχτώ τον ντετερμινισμό με τον οποίο ο Τσακίρης - δραματουργός διαμέλισε την κομψή λιτότητα του Μεριμέ και με το οποίο αντιμετώπισε το ιδιόζων είδος του λιμπρέττο της όπερας. Η εξπρεσιονιστική μανιέρα του Τσακίρη - σκηνοθέτη με την οποία νύρισε από μέσα προς τα έξω τον

εσωτερικό ψυχολογισμό της «Στέλλας Βιολάντη» ήταν συνειδητά προκλητική.

Αλλά στην περίπτωση της «Δούκισσας του Μάλφι» ο σκηνοθέτης βρήκε το δραματουργικό υλικό με το οποίο η μέθοδος του δεν έρχεται σε σύγκρουση. Η ιδιοσυγκρασία του συμπίπτει μ' εκείνη του Ουέμπστερ σε βασικά χαρακτηριστικά σημεία. Βέβαια, σ' ότι αφορά τον Τζων Ουέμπστερ τα μισά από τα χαρακτηριστικά σημεία ανήκουν στο λογοτεχνικό είδος στα πλαίσια του οποίου δημιούργησε —στην Ιακωβική τραγωδία φρίκης. Έργα ανατριχιαστικά, εντυπωσιακά με άξονα την τιμωρία και την εκδίκηση, με θεολογική έρευνα της φύσης του κακού, αποτελούσαν αυτό το είδος. Εκείνο που φαίνεται να ξεχωρίζει το δραματουργικό έργο του Ουέμπστερ (μιλώ με βάση την παράσταση και το κείμενο του "The White Devil" —το μόνο, δυστυχώς που κατάφερα να βρω σε αναμονή της παράστασης) είναι το χάρισμα του να δημιουργεί την ατμόσφαιρα του απελπιστικού σκοταδιού, πλούσιου σε αποχρώσεις του μαύρου. Αυτό τον ενδιαφέρει σίγουρα περισσότερο από την ηθογραφία και τη διδακτικότητα.

Ο Τσακίρης δεν μπορούσε να μην απολαμβάνει την ατμόσφαιρα της θρησκευτικής συσκοτίσης, το άρωμα του κρυμμένου πόθου, τον ήχο της πλησιάζουσας τραγωδίας, την αναμονή της αυτοκαταστροφής του Κακού. Ο σκηνοθέτης ακολουθώντας πιστά τις περιπέτειες του σκοτεινού πνεύματος του δραματουργού. Οι περικοπές στον αριθμό των προσώπων και στο κείμενο ήταν φανερές, αλλά αυτό συμπύκνωνε ακόμα πιο πολύ την ατμόσφαιρα της παράστασης. Η αρχική παρουσίαση των προσώπων μέσα στον κύκλο των ωραίων σκηνικών του Αγγελου Αγγελή όριζε το πεδίο δράσεως, προσδιόριζε το θανάσιμο αγώνα μεταξύ τους σαν μοναδικό τρόπο συνύπαρξης. Η δραματουργική δομή της υπόθεσης είναι χλιαρή.

Μετά από το τραγικό αποκορύφωμα, το φόντο της Δούκισσας, η δράση συνεχίζεται σάμπως «στα τυφλά και δημιουργείται ένα «τρενάκι» μακάβριων επεισοδίων. Ακόμα και ο χρόνος στο έργο δεν είναι δραματικός, αλλά παραμυθένιος. Περνούν πέντε... δεκα-

τρία χρόνια... χωρίς να επηρεάζονται τα συναισθήματα και οι θέσεις των ηρώων. Όμως τέτοια ελαττώματα δεν μπορούσαν να απωθήσουν έναν εξπρεσιονιστή - σκηνοθέτη, που δεν ενδιαφέρεται για την αρχιτεκτονική του έργου, αλλά για την έκφραση που πήραν οι έννοιες του Κακού, της τιμωρίας, της ενοχής, της παραβίασης των κανόνων κ.α.

Η παράσταση ευτύχησε να έχει μέσα στους συντελεστές της τον Κώστα Κάζακα και τον Αχιλλέα Καζαντζίδη. Παράξενα εξελισσόμενος στις διαθέσεις του ο ήρωας του ενός, επίμονος, σαν μονομανής, ο ήρωας του άλλου, αλλά και οι δυο έχουν έντονα πάθη, πρόσωπα φωτισμένα από την τρομακτικότητα των πράξεων τους, τραγική πλαστικότητα στον κύκλο της σκηνής.

Ο Κάζακας βγήκε νικητής πολλών μονομαχιών με τους τόσο διαφορετικούς ρόλους που έπαιζε στα 3—4 χρόνια που εργάζεται στην κυπριακή σκηνή. Ο Αχιλλέας Καζαντζίδης —μια νέα παρουσία, απ' αυτές, που εύχεται να διαρκέσουν. Η έντονη υποκριτική του προσωπικότητα λειτούργησε σαν ηλεκτρική μπαταρία στο μηχανισμό της παράστασης.

Η Βίκη Καμπούρη —το φωτεινό κέντρο της παράστασης. Η δημιουργημένη απ' αυτήν μορφή διατηρούσε την τραγική της κομψότητα μέσα στο μακάβριο και «αναμαλίσμένο» εξπρεσιονισμό των τελευταίων της σκηνών. Ο Αχιλλέας Γραμतिकόπουλος έκανε την καλύτερη του μέχρι τώρα παρουσία, συγκεντρωμένος στο κείμενο του ρόλου, και στην προσπάθεια να έχει συνέχεια υπόψη την τραγική μοίρα που περιμένει τον ήρωα του.

Ο Τσακίρης βοηθήθηκε πάρα πολύ από τα σκηνικά του Αγγελου Αγγελή και από το φωτισμό του Αντρέα Χριστοδουλίδη. Οι ράβδοι από τους οποίους είναι φτιαγμένο το σκηνικό έδιναν την εντύπωση της φυλακής, του αδιεξόδου, οι αποστάσεις μεταξύ τους —την εντύπωση της ανασφάλειας, της συνεχούς παρακολούθησης. Η χρησιμοποίηση της αμφιθεατρικής πλατείας υπογράμιζε την ιδέα της καθόδου των ηρώων στην άβυσσο, στην κόλαση.

Οι «ομοιότητες» του Αγγλού δραματουργού του XVII αιώνα και του νέου Ελλαδίτη σκηνοθέτη επέτρεψαν στον τελευταίο να προσαρμόσει την φόρμα που σταθερά προτιμάει σε ταιριαστό περιεχόμενο.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ